

מפתח תשובות נכונות

שאלה	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
תשובה	(2)	(2)	(2)	(3)	(2)	(3)	(1)	(3)	(1)	(2)

שאלה	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
תשובה	(1)	(2)	(4)	(4)	(4)	(1)	(1)	(3)	(4)	(4)

שאלה	21	22	23
תשובה	(4)	(4)	(3)

הסברים

אנלוגיות (שאלות 1-6)

1. השאלה: מחרוזת : חרוז -

היחס: חרוזת היא שרשרת המורכבת מחרוזים רבים.
א' הוא שלם המורכב מיחידות רבות של ב'.

תשובה (1): חגורה : אבזם. האם חגורה מורכבת מאבזמים רבים? לא. **לחגורה יש אבזם** אחד, והוא רכיב בה ולא היחידה שממנה היא מורכבת.

תשובה (2): קיר : לבנה. האם קיר מורכב מלבנים רבות? כן. **קיר בנוי מלבנים** רבות, בדיוק כפי שמחרוזת מורכבת מחרוזים רבים.

תשובה (3): לחם : קמח. האם לחם מורכב מיחידות קמח רבות? לא. **קמח הוא חומר גלם** שממנו מכינים לחם, לא יחידה שהלחם מורכב ממנה.

תשובה (4): עגלה : גלגל. האם עגלה מורכבת מגלגלים רבים? לא בדיוק. **לעגלה יש מספר גלגלים**, אך הגלגלים הם רכיב בעגלה ולא היחידה שממנה היא בנויה.

תשובה (2).

2. השאלה: הגירה : מדינה -

היחס: הגירה היא פעולה של עזיבת מדינה ומעבר למדינה אחרת.
א' היא פעולת מעבר או שינוי של ב'.

תשובה (1): הכתרה : מלוכה. האם הכתרה היא פעולת מעבר או שינוי של מלוכה? כן, אך **הכתרה היא כניסה למלוכה**, לא עזיבה שלה - הכיוון שונה.

תשובה (2): הסבה מקצועית : מקצוע. האם הסבה מקצועית היא פעולת מעבר ביחס למקצוע? כן. **הסבה מקצועית היא עזיבת מקצוע אחד ומעבר למקצוע אחר**, בדיוק כפי שהגירה היא עזיבת מדינה ומעבר לאחרת.

תשובה (3): השתלת איברים : איבר. האם השתלת איברים היא פעולת מעבר ביחס לאיבר? לא בדיוק. **השתלה היא העברת איבר מגוף אחד לגוף אחר**, לא עזיבה של איבר.

תשובה (4): צדקה : כסף. האם צדקה היא פעולת מעבר ביחס לכסף? לא. **צדקה היא נתינת כסף**, לא מעבר ממצב כספי אחד לאחר.

תשובה (2).

3. השאלה: אף לא אחד : מתי מעט -

היחס: "אף לא אחד" מציין כמות של אפס, "מתי מעט" מציין בכמות נמוכה מאוד
א' מציין העדר מוחלט ו-ב' מציין שיעור מזערי.

תשובה (1): שום מקום : על כל צעד ושעל. האם "שום מקום" ו"על כל צעד ושעל" הם באותו יחס? לא. **"שום מקום"** מציין אפס מקומות, אך **"על כל צעד ושעל"** מציין בכל מקום - אלו הפכים..

תשובה (2): לעולם לא : לעיתים רחוקות. האם "לעולם לא" ו"לעיתים רחוקות" הם באותו יחס? כן. **"לעולם לא"** מציין אפס בתחום הזמן (אף פעם), ו"לעיתים רחוקות" מציין תדירות נמוכה מאוד - בדיוק כמו היחס בין **אף לא אחד** (אפס בכמות) ל"מתי מעט" (תדירות נמוכה).

תשובה (3): שום דבר : דבר. האם "שום דבר" ו"דבר" הם באותו יחס? לא. **"שום דבר"** מציין כלום, ו"דבר" מציין משהו - זה יחס של שלילה מול חיוב, לא של מינימום בשני תחומים.

תשובה (4): לא אחת : מדי פעם בפעם. האם "לא אחת" ו"מדי פעם בפעם" הם באותו יחס? לא. **"לא אחת"** פירושו פעמים רבות (הרבה), ו"מדי פעם בפעם" פירושו לפעמים - היחס הפוך מהנדרש.

תשובה (2).

4. השאלה: השאיל : העניק -

היחס: "השאיל פירושו נתן באופן זמני, על מנת לקבל בחזרה. העניק פירושו נתן באופן קבוע, כמתנה.
א' היא פעולת נתינה זמנית, ו-ב' היא פעולת נתינה קבועה.

תשובה (1): ניצח : הביס. האם ניצח והביס הם באותו יחס? לא. שניהם מציינים ניצחון, כאשר **"הביס"** הוא ניצחון מוחץ יותר - זה יחס של עוצמה, לא של זמניות מול קביעות.

תשובה (2): התלבט : החליט. האם התלבט והחליט הם באותו יחס? לא. **"התלבט"** הוא תהליך של שקילה, ו"החליט" הוא התוצאה - זה יחס של תהליך מול תוצאה, לא של זמני מול קבוע.

תשובה (3): שהה : השתקע. האם שהה והשתקע הם באותו יחס? כן. **"שהה"** פירושו נשאר במקום באופן זמני, ו"השתקע" פירושו נשאר במקום באופן קבוע - בדיוק כפי שהשאיל הוא נתינה זמנית והעניק הוא נתינה קבועה.

תשובה (4): פיטר : הדיח. האם פיטר והדיח הם באותו יחס? לא. שניהם מציינים הוצאה מתפקיד באופן קבוע - אין כאן הבחנה בין זמני לקבוע.

תשובה (3).

5. השאלה: לאתר : מיקום -

היחס: לאתר פירושו למצוא את המיקום של משהו או מישו. א' היא פעולה של מציאת ב' של מישו.

תשובה (1): לתמחר : מחיר. האם לתמחר הוא למצוא את המחיר של משהו? לא. **לתמחר** פירושו לקבוע מחיר, לא למצוא מחיר קיים.

תשובה (2): לזהות : זהות. האם לזהות הוא למצוא את הזהות של מישו? כן. **לזהות** פירושו למצוא או לגלות את הזהות של מישו, בדיוק כפי שלאחר הוא למצוא את המיקום של מישו.

תשובה (3): לעדכן : עדכון. האם לעדכן הוא למצוא את העדכון של משהו? לא. **לעדכן** פירושו לבצע עדכון, לא למצוא אותו.

תשובה (4): להבין : הבנה. האם להבין הוא למצוא את ההבנה של משהו? לא. **להבין** פירושו להגיע להבנה, לא למצוא הבנה קיימת.

תשובה (2).

6. השאלה: טלפון נייד : מְטָעַן -

היחס: מְטָעַן הוא התקן חיצוני שדרכו הטלפון הנייד מקבל אנרגיה.
א' הוא מכשיר ו-**ב'** הוא התקן חיצוני שדרכו **א'** מקבל אנרגיה.

תשובה (1): מדפסת : מחסנית דיו. האם מחסנית דיו היא התקן שדרכו המדפסת מקבלת אנרגיה? לא. **מחסנית דיו** מספקת חומר גלם (דיו) להדפסה של המדפסת, לא אנרגיה.

תשובה (2): טחנת רוח : רוח. האם רוח היא התקן שדרכו טחנת הרוח מקבלת אנרגיה? לא. **רוח** היא מקור האנרגיה עצמו, לא התקן שמעביר אנרגיה.

תשובה (3): אופנוע : משאבת דלק. האם משאבת דלק היא התקן שדרכו האופנוע מקבל אנרגיה? כן. **משאבת דלק** היא התקן החיצוני שדרכו **האופנוע** מקבל דלק (אנרגיה), בדיוק כפי ש**מטען** הוא ההתקן החיצוני שדרכו **הטלפון הנייד** מקבל חשמל.

תשובה (4): אוזן : אוזניות. האם אוזניות הן התקן שדרכו האוזן מקבלת אנרגיה? לא. **אוזניות** מעבירות צליל לאוזן, לא אנרגיה.

תשובה (3).

הבנה והסקה (שאלות 7-17)

7. **השאלה:** _____ שתחזיותיו של הפרשן הפוליטי בדבר תוצאות הבחירות הקודמות _____, ראשי המפלגות מתייחסים _____ לתחזיותיו בדבר תוצאות הבחירות הקרובות.

פתרון: המשפט מתאר קשר בין הצלחת התחזיות הקודמות של הפרשן לבין היחס של ראשי המפלגות לתחזיותיו החדשות. יש לזהות את מילת הקישור ואת ההיגיון הפנימי של המשפט:

תשובה (1): **אף על פי / התגשמו במלואן / בזלזול**

המשפט המתקבל: **אף על פי** שתחזיותיו של הפרשן הפוליטי בדבר תוצאות הבחירות הקודמות **התגשמו במלואן**, ראשי המפלגות מתייחסים **בזלזול** לתחזיותיו בדבר תוצאות הבחירות הקרובות.

נתמדת: **אף על פי** שתחזיותיו התגשמו במלואן, ראשי המפלגות מתייחסים בזלזול לתחזיותיו נכון. "אף על פי" מציין ניגוד, וההיגיון עקבי: למרות שהתחזיות הקודמות התגשמו במלואן (הצלחה מלאה), ראשי המפלגות עדיין מזלזלים בתחזיותיו - זהו ניגוד הגיוני מכיוון שקיבלו משפט הגיוני זו התשובה הנכונה ואפשר להמשיך לשאלה הבאה.

תשובה (1).

8. **השאלה:** הסופר הגדול יושיזו הצהיר לא אחת כי _____ יכול ליצור יצירה טובה _____ התנסה ישירות בחומרי יצירתו. "אני מאמין" אומנותי זה _____ מדוע _____ לכתוב על חוויית האימהות, שאותה לא חווה.

פתרון: המשפט מתאר את האמונה האומנותית של הסופר יושיזו ואת ההשלכה שלה על בחירותיו ביצירה. יש לזהות את ההיגיון הפנימי: אם יושיזו מאמין שיוצר חייב להתנסות ישירות בחומר כדי ליצור יצירה טובה, אז הוא ימנע מלכתוב על דברים שלא חווה.

תשובה (1): אין היוצר / אלא אם כן / אינו מסייע אפוא להבין / סירב יושיזו

המשפט המתקבל: הסופר הגדול יושיזו הצהיר לא אחת כי **אין היוצר** יכול ליצור יצירה טובה **אלא אם כן** התנסה ישירות בחומרי יצירתו. "אני מאמין" אומנותי זה **אינו מסייע אפוא להבין** מדוע **סירב יושיזו** לכתוב על חוויית האימהות, שאותה לא חווה.

נתמצת: לפי יושיזו היוצר חייב להתנסות בעצמו כדי ליצור יצירה טובה. אם ככה לא ברור מדוע סירב לכתוב על חוויית האימהות שאותה לא חווה.

לא נכון. אם יושיזו מאמין שצריך התנסות ישירה, האמונה הזו כן צריכה לסייע להבין למה סירב - יש כאן סתירה.

תשובה (2): יוצר / רק אם לא / עשוי אפוא להסביר / נמנע יושיזו מ-

המשפט המתקבל: הסופר הגדול יושיזו הצהיר לא אחת כי **יוצר** יכול ליצור יצירה טובה **רק אם** לא התנסה ישירות בחומרי יצירתו. "אני מאמין" אומנותי זה **עשוי אפוא להסביר** מדוע **נמנע יושיזו** מלכתוב על חוויית האימהות, שאותה לא חווה.

נתמצת: לפי יושיזו יוצר יכול ליצור יצירה טובה רק אם לא התנסה ישירות. ולכן ברור מדוע סירב לכתוב על חוויית האימהות שאותה לא חווה.

לא נכון. "יוצר יכול ליצור יצירה טובה רק אם לא התנסה" – אז מדוע שיסרב לכתוב ע לחוויה שלא חווה? התשובה נפסלת.

תשובה (3): אין היוצר / אלא אם כן / עשוי אפוא להסביר / נמנע יושיזו מ-

המשפט המתקבל: הסופר הגדול יושיזו הצהיר לא אחת כי **אין היוצר** יכול ליצור יצירה טובה **אלא אם כן** התנסה ישירות בחומרי יצירתו. "אני מאמין" אומנותי זה **עשוי אפוא להסביר** מדוע **נמנע יושיזו** מלכתוב על חוויית האימהות, שאותה לא חווה.

נתמצת: לפי יושיזו יוצר יכול ליצור יצירה טובה רק אם **כן** התנסה ישירות. ולכן ברור מדוע סירב לכתוב על חוויית האימהות שאותה לא חווה.

נכון. "אין היוצר יכול ליצור יצירה טובה אלא אם כן התנסה ישירות בחומרי יצירתו" - זוהי אמונה הגיונית. ואמונה זו "עשויה להסביר מדוע נמנע יושיזו מלכתוב על חוויית האימהות" - כי הוא לא חווה אותה. זו התשובה הנכונה.

תשובה (3).

9.

השאלה: בניסוי התבקשו נבדקים להפחית את כמות הסוכר במזון שהם צורכים למשך חמישה חודשים. לאחר מכן התבקשו הנבדקים לדרג את מתיקותם של מאכלים שהוגשו להם, ונמצא כי הם דירגו אותם כמתוקים יותר משדירגו אותם אנשים שכמות הסוכר בתזונתם לא הופחתה. החוקרים שיערו אפוא כי בהשפעת הניסוי חל שינוי בחוש הטעם של הנבדקים, וכעת _____ נמצא כי בשבועות שלאחר תום הניסוי נטו הנבדקים לצרוך מזון מתוק יותר מן המזון שצרכו לפני הניסוי.

איזו מן האפשרויות הבאות משלימה את החסר בפסקה באופן הטוב ביותר?

פתרון: המשפט מתאר ניסוי שבו הנבדקים הפחיתו סוכר, ובעקבות כך חוש הטעם שלהם השתנה - הם חשו דברים כמתוקים יותר. יש להבין מה היו החוקרים צריכים לשער בהתאם לממצא זה, ואיך הממצא הסופי (שהנבדקים צרכו מזון מתוק יותר) מתקשר לכך.

תשובה (1): די במזון שכמות הסוכר שבו קטנה בשביל לספק את הצורך שלהם במתיקות. ואולם, להפתעתם

נכון. החוקרים שיערו שמספיק מזון עם פחות סוכר, אך להפתעתם נמצא שהנבדקים דווקא צרכו מזון מתוק יותר - יש כאן ניגוד שהוא הגיוני, ומכאן שזו התשובה הנכונה.

תשובה (1).

10.

השאלה אחד הגורמים המרכזיים שהאיצו את ההתפתחות של שיטות חלופיות להערכת הישגי תלמידים בבתי ספר הוא ההשקפה שיכולת השיטה המסורתית לשקף את הידע או המיומנויות שהיא מבקשת למדוד אינה גבוהה דיה.

איזו מהטענות שלהלן מציגה נכונה את הרעיון המובע במשפט שלעיל?

פתרון: המשפט טוען שאחד הגורמים להתפתחות שיטות חלופיות להערכת תלמידים הוא ההשקפה שהשיטה המסורתית אינה משקפת מספיק טוב את הידע והמיומנויות שהיא אמורה למדוד.

תשובה (1): העובדה שהשיטה המסורתית מציגה את רמת הידע של התלמידים כנמוכה מכפי שהיא באמת הייתה אחת הסיבות המרכזיות להתפתחות המואצת של השיטות החלופיות להערכת הישגיהם

לא נכון. המשפט המקורי אינו טוען שהשיטה מציגה את הידע כנמוך מהמציאות, אלא שהיא אינה משקפת את הידע בצורה מדויקת דיה.

תשובה (2): ההתפתחות המואצת של שיטות חלופיות להערכת הישגיהם של תלמידי בתי הספר נבעה, בין השאר, מהעובדה ששיטת ההערכה המסורתית נתפסה ככלי שאינו טוב מספיק

נכון. זוהי ניסוח נכון של הרעיון: השיטה המסורתית נתפסה כלא מספיק טובה (לשקף ידע ומיומנויות), וזה היה אחד הגורמים להתפתחות שיטות חלופיות.

תשובה (3): השיטה המסורתית להערכת הישגיהם של תלמידי בתי הספר משקפת את הידע ואת המיומנויות של התלמידים טוב לא פחות מהחלופות שהוצעו לשיטה זו

לא נכון. זו טענה על השוואה בין השיטות, שלא מופיעה במשפט המקורי.

תשובה (4): עקב ההתפתחות המואצת של שיטות חלופיות להערכת הישגי תלמידים איבדה השיטה המסורתית מיכולתה לשקף את הידע ואת המיומנויות שאותם מבקשים למדוד בקרב תלמידי בתי הספר

לא נכון. היחס הסיבתי הפוך - המשפט המקורי טוען שהחלשה של השיטה המסורתית גרמה להתפתחות חלופות, לא שהחלופות גרמו לחולשה.

תשובה (2).

11.

השאלה: ד"ר זוהר סיפרה לעמיתתה על מחקר שהיא מעוניינת לערוך. בתגובה אמרה לה העמיתה: "הרי זה כאילו ביקשת לבדוק אם מי שעבר ניתוח פלסטי באפו מועד לפתח קשיי נשימה, ולשם כך בחרת לבדוק אם מנתחים פלסטיים סובלים מקשיי נשימה יותר מאנשים אחרים."

איזה מן המחקרים הבאים הוא המתאים ביותר להיות המחקר שד"ר זוהר מעוניינת לערוך?

פתרון: הביקורת של העמיתה מצביעה על בעיה מתודולוגית: ד"ר זוהר רוצה לבדוק השפעה של פעולה מסוימת (ניתוח פלסטי) על תוצאה (קשיי נשימה), אך במקום לבדוק את מי שעבר את הפעולה (מי שעבר ניתוח), היא בודקת קבוצה אחרת לגמרי (מנתחים - אלה שמבצעים את הניתוח). יש כאן בלבול בין מי שעושה את הפעולה לבין מי שהפעולה נעשית עליו.

תשובה (1): מחקר שיבדוק אם בני אדם שמרבים לצחוק מאושרים יותר מאחרים באמצעות השוואה בין רמות האושר הממוצעות של קומיקאים ובין אלה של כלל הציבור

נכון. כאן יש בדיוק אותה בעיה: רוצים לבדוק אם צחוק (הפעולה עצמה) משפיע על אושר, אבל בודקים קומיקאים (שגורמים לצחוק אצל אחרים) במקום אנשים שמרבים לצחוק בעצמם. זה כמו לבדוק מנתחים פלסטיים במקום אנשים שעברו ניתוח.

תשובה (2): מחקר שיבדוק אם יש קשר בין השכלה ובין רווחה כלכלית באמצעות השוואה בין ממוצע שנות הלימוד בקרב מאה האנשים העשירים בישראל ובין הממוצע בכלל האוכלוסייה

לא נכון. כאן אין בלבול בין קבוצות - בודקים את אותם אנשים שרוצים לחקור.

תשובה (3): מחקר שיבדוק אם פעילות גופנית מתונה משפיעה על הזיכרון באמצעות השוואה בין הישגיהם של ספורטאים מקצועיים במבחני זיכרון ובין ההישגים בהם של מי שאינם נוהגים לבצע פעילות גופנית

לא נכון. הבעיה כאן היא בעוצמת הפעילות (מתונה מול מקצועית), לא בלבול בין קבוצות שונות לחלוטין.

תשובה (4): מחקר שיבדוק אם בני אדם שתפקידם המקצועי כרוך באחריות רבה ישנים טוב פחות מאחרים באמצעות השוואה בין איכות השינה הממוצעת של מפקדים בצבא ובין זו של חיילים מן השורה

לא נכון. כאן בודקים את הקבוצה הנכונה - אנשים עם אחריות רבה לעומת אנשים עם אחריות פחותה.

תשובה (1).

12.

השאלה: חוקר החלל קורט נייבור: "אירופה, אחד מירחי כוכב הלכת צדק, מכוסה כולו קרח. ואולם, בתצפיות התגלה על פני השטח שלו מעין לכלוך חום מסתורי. מים הפורצים ממעמקי הירח הם המעלים את החומר הלא-מזוהה הזה אל פני השטח. אם הניסויים שערכנו תקפים, והלכלוך הוא אומנם מלח ים צרוב קרינה, הרי שהאוקיינוס הנסתר של אירופה מצוי במגע ישיר עם סלעים ומועשר בכמויות מינרלים שאולי יש בהן די לקיום חיים, כמו האוקיינוסים של כדור הארץ."

איזו מן הטענות הבאות קורט נייבור מציג כעובדה?

פתרון: יש להבחין בין מה שנייבור מציג כעובדה לבין מה שהוא מציג כהשערה או מסקנה מותנית. המילים "אם הניסויים שערכנו תקפים" ו"אם הלכלוך הוא אומנם" מסמנות שמה שבא אחריהן הוא תנאי או השערה, לא עובד.

תשובה (1): הלכלוך החום על פני השטח של הירח אירופה הוא מלח ים צרוב קרינה.

לא נכון. זו השערה, לא עובדה - נייבור אומר "אם... והלכלוך הוא אומנם מלח ים צרוב קרינה."

תשובה (2): הלכלוך החום מגיע לפני השטח של הירח אירופה ביחד עם מים הפורצים ממעמקי

נכון. נייבור מציג זאת כעובדה: "מים הפורצים ממעמקי הירח הם המעלים את החומר הלא-מזוהה הזה אל פני השטח" - ללא תנאי או הסתייגות.

תשובה (3): כמויות המינרלים באוקיינוס הנסתר של הירח אירופה מספיקות לקיום חיים

לא נכון. זו מסקנה מותנית - "שאולי יש בהן די לקיום חיים", ורק אם ההשערות נכונות.

הנסתר של הירח אירופה מצוי במגע ישיר עם סלעים

לא נכון. זו מסקנה מותנית - "הרי שהאוקיינוס הנסתר... מצוי במגע ישיר" מופיעה רק אחרי התנאי "אם הניסויים שערכנו תקפים."

תשובה (2).

13. השאלה: לשלוש מן הטענות שלהלן יש אותה משמעות. מהי הטענה הנותרת?

פתרון: נבחן את המשמעות הלוגית של כל טענה.

תשובה (1): רק למדינה שאינה מעצמה יכול להיות צבא שאינו מאומן

המשמעות: אם יש למדינה צבא לא מאומן, אזי היא אינה מעצמה. בניסוח אחר: אם מדינה היא מעצמה → יש לה צבא מאומן.

תשובה (2): כל מדינה שיש לה צבא שאינו מאומן - אינה מעצמה

המשמעות: צבא לא מאומן → לא מעצמה. בניסוח אחר: מעצמה → צבא מאומן. המשמעות זהה לתשובה (1).

תשובה (3): אין מדינה שיש לה צבא שאינו מאומן והיא מעצמה

משמעות: לא ייתכן שילוב של צבא לא מאומן + מעצמה. בניסוח אחר: מעצמה → צבא מאומן. זהה לתשובות (1) ו-(2).

תשובה (4): אם מדינה אינה מעצמה, יש לה צבא שאינו מאומן

המשמעות: לא מעצמה → צבא לא מאומן. זו טענה שונה! תשובות (1), (2), (3) אומרות שמעצמה חייבת צבא מאומן, אך אין קובעות דבר על מדינה שאינה מעצמה. תשובה (4) קובעת שמדינה שאינה מעצמה בהכרח יש לה צבא לא מאומן.

תשובה (4).

14.

השאלה: לאחרונה מצאו חוקרים דרך למחזר את החומר פוליאטילן טרפאלט באמצעות פירוק כימי של המולקולות המרכיבות אותו. רבים נוטים לחשוב שקל למחזר את המוצרים העשויים מהחומר הזה משום שרוב בקבוקי השתייה הקלה עשויים ממנו, וידוע כי אפשר למחזר אותם בקלות. אך למעשה הבקבוקים ממוחזרים בתהליך מכני שבו הם נגרסים לחתיכות זעירות שממן אפשר להכין מוצרים חדשים, ואילו את רוב מוצרי הפלסטיק המיוצרים מפוליאטילן טרפאלט אי אפשר למחזר בדרך זו, שכן רמת פירוק החומר בתהליך המחזור המכני אינה מספיקה לשם כך. מכאן החשיבות הגדולה של תגליתם של החוקרים.

איזו מן הטענות הבאות **אינה** משתמעת מן הפסקה?

פתרון: בפסקה נכתב שחוקרים מצאו דרך חדשה למחזר פוליאטילן טרפאלט באמצעות פירוק כימי. בקבוקי שתייה קלה עשויים מחומר זה וממוחזרים בקלות בתהליך מכני, אך רוב המוצרים האחרים מהחומר הזה לא ניתנים למחזור בשיטה המכנית כי רמת הפירוק אינה מספיקה. לכן התגלית החדשה (הפירוק הכימי) חשובה.

תשובה (1): מחזור מכני של בקבוקי השתייה הוא תהליך פשוט יחסית

משתמע מהפסקה. נכתב "ידוע כי אפשר למחזר אותם בקלות".

תשובה (2): עד התגלית החדשה לא היה אפשר למחזר את רוב המוצרים המיוצרים מפוליאטילן טרפאלט

משתמע מהפסקה. נכתב שאת רוב מוצרי הפלסטיק מחומר זה "אי אפשר למחזר בדרך זו" (המכנית), והתגלית החדשה מאפשרת זאת.

תשובה (3): מחזור כימי של מוצרים מפרק את החומר שהם עשויים ממנו ליחידות קטנות יותר מאלו הנוצרות במחזור מכני של מוצרים

משתמע מהפסקה. נכתב שהתגלית היא "פירוק כימי של המולקולות" ושבמחזור המכני "רמת פירוק החומר... אינה מספיקה" - כלומר הפירוק הכימי מעמיק יותר.

תשובה (4): בזכות התגלית החדשה אפשר למחזר את רוב המוצרים המיוצרים מפוליאטילן טרפאלט באותה שיטה שבה מוחזרו עד כה בקבוקי שתייה

אינה משתמעת מהפסקה. להפך - התגלית החדשה היא שיטה כימית, ואילו בקבוקי השתייה מוחזרו בשיטה מכנית. אלו שתי שיטות שונות.

תשובה (4).

15. השאלה: בשנים האחרונות ירד שיעורם של צעירים בני פחות מ-20 באוכלוסייה בישראל, אך המצב בישראל עדיין שונה מהמצב השורר בחלק לא מבוטל ממדינות אירופה, שבהן ירד מספר התלמידים במערכת החינוך.

איזה מהמשפטים הבאים הוא המתאים ביותר להשלים את החסר?

פתרון: המשפט מתאר הבדל בין ישראל לאירופה. באירופה ירד גם שיעור הצעירים וגם מספר התלמידים במערכת החינוך. בישראל ירד שיעור הצעירים, אך נאמר שהמצב "שונה" מאירופה. יש למצוא משפט שמסביר במה המצב בישראל שונה.

תשובה (1): לעומת זאת, כמו באירופה, גם בארץ ירד שיעורם של גילאי עשרים ומעלה באוכלוסייה

לא נכון. משפט זה עוסק בגילאי 20 ומעלה ואינו מסביר את ההבדל במערכת החינוך.

תשובה (2): על פי הערכות מתונות, מדובר בירידה של כשני אחוזים במספר התלמידים במערכת החינוך בישראל

לא נכון. אם גם בישראל יש ירידה במספר התלמידים, המצב אינו שונה מאירופה - סתירה לנאמר.

תשובה (3): באחדות ממדינות אירופה המגמה דווקא הפוכה - ברומניה למשל ירד מספר הנרשמים לכיתות א'

לא נכון. משפט זה עוסק במגמה באירופה ואינו מסביר את המצב בישראל.

תשובה (4): בישראל גם היום יש גידול במספר הכולל של התלמידים, אם כי לא בכל המגזרים

נכון. זה מסביר את ההבדל: באירופה ירד מספר התלמידים, אך בישראל יש דווקא גידול במספר התלמידים - למרות שהשיעור של צעירים באוכלוסייה ירד.

תשובה (4).

16. השאלה: ההיסטוריון לורנס סטון כתב: "בשנות השלושים של המאה העשרים היסטוריונים רבים הפנו עורף למסורת בת אלפיים שנה שבה נחשב הסיפור לדרך האידיאלית להציג את ההיסטוריה. הסיבה לכך הייתה בראש ובראשונה שבקרב רבים פשטה הסברה, המוצדקת רק במידת-מה, שתשובה כרונולוגית על שאלות של 'מה' ו'כיצד' אינה תורמת הרבה לגיבוש תשובה על שאלות של 'מדוע'.

לפי האמור לעיל, מה עמדתו של סטון בנוגע לכתיבה היסטורית?

פתרון: סטון מתאר הסברה שפשטה בקרב היסטוריונים - שכתבה סיפורית (כרונולוגית) העונה על שאלות של "מה" ו"כיצד" אינה תורמת לגיבוש תשובות על שאלות של "מדוע" (כלומר, הסיבות לאירועים). סטון מציין שהסברה זו "מוצדקת רק במידת-מה" - כלומר הוא לא מסכים איתה לחלוטין, אלא חושב שהיא נכונה רק באופן חלקי.

תשובה (1): כתיבה היסטורית סיפורית בהחלט יכולה לשפוך אור על הסיבות להתרחשותם של אירועים היסטוריים, גם אם באופן מוגבל

נכון. סטון אומר שההסברה "מוצדקת רק במידת-מה" - כלומר הוא חושב שכתבה סיפורית כן יכולה לתרום להבנת הסיבות, אם כי באופן מוגבל ולא מלא.

תשובה (2): מטרתה של הכתיבה ההיסטורית היא תיאור כרונולוגי של המאורעות ולא מציאת הסיבות להם

לא נכון. סטון אינו טוען שזו מטרת הכתיבה ההיסטורית.

תשובה (3): אין שחר לטענה שהכתיבה ההיסטורית הסיפורית מתמקדת בתיאור המאורעות יותר מבניתוח הסיבות להם

לא נכון. סטון אינו שולל את הטענה לחלוטין - הוא אומר שהיא "מוצדקת רק במידת-מה", כלומר יש בה משהו נכון.

תשובה (4): כתיבה היסטורית שאינה משיבה על שאלות של "מה" ו"כיצד" אינה יכולה לספק תשובות לשאלות של "מדוע"

לא נכון. זו אינה טענתו של סטון.

תשובה (1).

17. **השאלה:** בעיתון הופיעה ידיעה שלפיה איגוד הצרכנים ממליץ לציבור לקנות ברשת הסופרמרקטים "כל טוב", מכיוון שבסקר שנעשה בקרב אלפי משתתפים היא הוכתרה לרשת הזולה ביותר בארץ. כתבת לענייני צרכנות טענה בתוכנית רדיו כי אל לו לציבור להיחפז ולהיענות להמלצה, והביאה נימוק לטענתה.
איזה מן הנימוקים הבאים **אינו** מתאים להיות נימוק זה?

פתרון: הכתבת טוענת שאין להיחפז ולהיענות להמלצה. נימוק מתאים יהיה כזה שמערער על אמינות הסקר, על מתודולוגיית הסקר, או על התועלת שבמעקב אחר ההמלצה. יש למצוא את הנימוק שאינו מתאים לכך.

תשובה (1): בעליו של העיתון שהידיעה הופיעה בו הוא גם בעליה של רשת הסופרמרקטים המתחרה ב"כל טוב" אם בעל עיתון שיש לו אינטרס נגד "כל טוב" בכל זאת פרסם את ההמלצה, זה מעיד שההמלצה אמינה. לכן נימוק זה אינו מתאים לערעור על ההמלצה.

תשובה (2): את הסקר עשתה חברת הסקרים שנמצאת בקשרים עסקיים עם רשת הסופרמרקטים "כל טוב" זהו נימוק מתאים - ניגוד עניינים מערער על אמינות הסקר.

תשובה (3): כדי לדעת איזו רשת היא הזולה ביותר, יש להשוות מחירים בין רשתות לאורך זמן, ולא להסתמך רק על חוות דעתם של אנשים בנושא זהו נימוק מתאים - מערער על המתודולוגיה של הסקר.

תשובה (4): הקנייה ברשת "כל טוב" משתלמת פחות מקנייה ברשתות אחרות: אומנם מחיר המוצרים בה נמוך, אך כך גם איכותם

זהו נימוק מתאים - מציע שהמלצה על בסיס מחיר בלבד אינה מספיקה.

תשובה (1).

קטעי הבנת הנקרא

קטע א' (שאלות 18-20)

18. השאלה: איזה מן המשפטים הבאים הוא הקרוב ביותר במשמעותו למשפט "למשל, אף ... בלבד" (שורות 4-2)?

פתרון: המשפט המקורי אומר: "אף שכמרווח השנתי של שנות השבעים, רמת שביעות הרצון שעליה דיווחו אמריקאים לא עלתה ברוב המקרים, וגם במקרים שבהם דנה על עלייה בשביעות הרצון, היא הייתה זמנית בלבד". כלומר: למרות שההכנסה הוכפלה, שביעות הרצון בדרך כלל לא עלתה, ואם עלתה - זה היה זמני.

תשובה (1): אומנם בשנות השבעים עלתה ההכנסה לנפש ביפן פי שניים, אולם רמת שביעות הרצון שעליה דיווחו האזרחים היפנים ירדה, ואם עלתה, הייתה העלייה זמנית בלבד.

לא נכון. המשפט המקורי לא אומר ששביעות הרצון ירדה, אלא שלא עלתה.

תשובה (2): בשנות השבעים עלתה ההכנסה לנפש ביפן, ובהתאם עלתה גם רמת שביעות הרצון של האזרחים היפנים, אולם העלייה בשביעות הרצון הייתה זמנית בלבד.

לא נכון. המשפט המקורי אומר שלא הייתה עלייה מקבילה בשביעות הרצון, לא שהייתה עלייה זמנית.

תשובה (3): בשנות השבעים הוכפלה ההכנסה לנפש ביפן, אך למרות זאת, מדיווחיהם של האזרחים היפנים נראה שמידת שביעות רצונם לא עלתה, וגם כאשר דווח על עלייה, היא הייתה בת חלוף

נכון. זה מבטא בדיוק את אותו רעיון: למרות הכפלת ההכנסה, שביעות הרצון לא עלתה, ואם דווח על עלייה - היא הייתה זמנית (בת חלוף).

תשובה (4): אומנם בשנות השבעים הוכפלה ההכנסה לנפש ביפן, אך האזרחים היפנים לא דיווחו בעקבות זאת על מידת שביעות רצונם, ואם דיווחו, דיווחו על עלייה בת חלוף.

לא נכון. הבעיה אינה באי-דיווח, אלא בתוכן הדיווח - הם כן דיווחו, אך הדיווח הראה שלא הייתה עלייה.

תשובה (3).

19. השאלה: רועי, תמר ואיתן לומדים באותה כיתה. לרועי ולתמר הישגים דומים בלימודים, ואף על פי כן איתן מקנא רק ברועי על הישגיו. על פי "השערת הדמיון", מה יכולה להיות הסיבה לכך?

פתרון: "השערת הדמיון" בקטע מסבירה שאנשים משווים את עצמם לאחרים הדומים להם. כדי שאיתן יקנא ברועי דווקא, צריך למצוא הסבר מדוע איתן משווה את עצמו דווקא לרועי ולא לתמר.

תשובה (1): כמו איתן גם תמר לומדת בשקדנות רבה, אך רועי מגיע להישגיו בלי מאמץ

לא נכון. הסבר זה מתייחס למאמץ הנדרש להשגת ההישגים, לא לדמיון בין האנשים. לפי השערת הדמיון, איתן היה צריך להשוות את עצמו דווקא לתמר (ששניהם משקיעים מאמץ).

תשובה (2): רועי אינו דומה לאיתן, ולכן איתן אינו משווה את עצמו אליו.

לא נכון. זה סותר את הנתון בשאלה - איתן כן מקנא ברועי, כלומר הוא כן משווה את עצמו אליו.

תשובה (3): לאיתן ולתמר יש תחומי עניין משותפים רבים, אך לאיתן ולרועי - אין

לא נכון. לפי השערת הדמיון, אם לאיתן ולתמר יש יותר במשותף, איתן היה צריך להשוות את עצמו דווקא לתמר ולקנא בה, לא ברועי.

תשובה (4): לתפיסתו של איתן, רועי דומה לו יותר מתמר, מפני ששניהם בנים

נכון. איתן ורועי שניהם בנים, ולכן איתן תופס את רועי כדומה לו יותר מתמר (שהיא בת). לפי השערת הדמיון, איתן משווה את עצמו לרועי ולכן מקנא בו, ולא משווה את עצמו לתמר.

תשובה (4).

20. השאלה: מה המסקנה העיקרית העולה מן הקטע?

פתרון: הקטע עוסק בקשר בין עושר לאושר, ומסביר שלמרות עליית ההכנסה, שביעות הרצון לא עולה בהתאם בגלל "תועלת שולית פוחתת" והשוואה לאחרים.

תשובה (1): אי אפשר להיות גם עשיר וגם מאושר

לא נכון. הקטע לא טוען שעשירים לא יכולים להיות מאושרים, אלא שעושר לבדו אינו מבטיח אושר.

תשובה (2): רק מי שעשיר יכול להיות מאושר

לא נכון. זה ההפך ממה שהקטע אומר.

תשובה (3): אושר הוא תנאי מוקדם לצבירת עושר

לא נכון. הקטע אינו עוסק בתנאים לצבירת עושר.

תשובה (4): עושר אינו תורם בהכרח לתחושת אושר

נכון. זו המסקנה העיקרית - עושר לבדו אינו מספיק ואינו מבטיח תחושת אושר, בגלל תועלת שולית פוחתת והשוואה חברתית.

תשובה (4).

ק ט ע ב' (שאלות 21-23)

21. השאלה: מה התשובה המשתמעת מן הקטע לשאלה "האם אפשר להצביע ... הוא כבר כתום?" (שורות 8-9)?

פתרון: השאלה בקטע היא האם אפשר להצביע על גוון אדום מסוים שגוון השונה ממנו אך במעט-שבמעט הוא כבר כתום. הקטע עוסק בכך שהגבולות בין קטגוריות אינם חד-משמעיים, ושקשה לקבוע בדיוק היכן עובר הגבול בין "אדום" לבין "כתום".

תשובה (1): אפשר להצביע על גוון כזה אם הוא נמצא בעברו ה"אדום" של הגבול בין אדום לבין כתום

לא נכון. הקטע אינו מציע שאפשר להצביע על גוון כזה בתנאי מסוים.

תשובה (2): אפשר להצביע על גוון כזה אם הוא האב-טיפוס של "אדום"

לא נכון. אב-טיפוס הוא הדוגמה המובהקת ביותר לקטגוריה, לא גוון שנמצא בגבול.

תשובה (3): אפשר להצביע על גוון כזה אם הוא עומד בבירור בתנאי ההכרחי לסיווגו כ"אדום"

לא נכון. הבעיה היא שאין תנאי הכרחי ברור לסיווג צבעים.

תשובה (4): אי אפשר להצביע על גוון כזה

נכון. לפי הקטע, הגבולות בין קטגוריות כמו צבעים אינם חד-משמעיים, ולכן אי אפשר להצביע על נקודה מדויקת שבה "אדום" הופך ל"כתום".

תשובה (4).

22. השאלה: יוסף מגן בתוקף על גישת הסיווג שהנהגה ביוון העתיקה. להדגמת דבריו הוא מצביע על יכולתו לקבוע בוודאות אם מצולע מסוים הוא מרובע, באמצעות ספירה פשוטה של צלעותיו.

איזו מן הטענות הבאות עומדת על הקושי שבדבריו?

פתרון: יוסף משתמש בדוגמה של מצולעים כדי להגן על הגישה העתיקה שלפיה קטגוריות הן חד-משמעיות. הקושי בדבריו הוא שהדוגמה שלו מתאימה לקטגוריות מסוימות (כמו צורות גיאומטריות) אך לא לכל הקטגוריות.

תשובה (1): יש מצולעים שלהם יותר מארבע צלעות, אך יש גם כאלה שלהם פחות מארבע צלעות

לא נכון. זו עובדה נכונה אך אינה מצביעה על קושי בטיעון של יוסף.

תשובה (2): התנאים שעל פיהם יוסף מגדיר את המצולעים אינם תנאים הכרחיים

לא נכון. ספירת צלעות היא אכן תנאי הכרחי להגדרת מרובע.

תשובה (3): הדוגמה מתאימה רק לסיווגים כפי שנעשו בעבר, אך כיום נוהגים לסווג אחרת

לא נכון. סיווג מצולעים לפי מספר צלעות תקף גם היום.

תשובה (4): גישה זו תקפה בסיווג מצולעים, אך יש קטגוריות אחרות שבסיווגן היא מעוררת קושי

נכון. הדוגמה של מצולעים מתאימה לקטגוריות עם גבולות חדים, אך הקטע מראה שקטגוריות רבות אחרות (כמו צבעים) אינן בעלות גבולות חד-משמעיים.

תשובה (4).

23. השאלה: מה מדגים בקטע "שולחן פלסטיק עגול, בעל רגל אחת, המשמש כקישוט" (שורה 12)?

פתרון: הדוגמה בקטע מתארת שולחן שאינו עומד בתנאים שאנו עשויים לחשוב שהם הכרחיים להגדרת שולחן: הוא עשוי פלסטיק (לא עץ), עגול (לא מרובע), בעל רגל אחת (לא ארבע), ומשמש כקישוט (לא להנחת דברים). ובכל זאת, הוא עדיין נחשב שולחן.

תשובה (1): את העובדה שהתנאים ההכרחיים להגדרת שולחן אינם "רהיט עשוי עץ, מרובע, בעל ארבע רגליים, משמש להנחת דברים", אלא תנאים אחרים

לא נכון. הקטע אינו טוען שיש תנאים הכרחיים אחרים, אלא שאין תנאים הכרחיים ברורים כלל.

תשובה (2): את העובדה שכל רהיט השונה רק במעט משולחן, למשל בחומר שממנו הוא עשוי או בצורתו, הוא שולחן בעצמו

לא נכון. הדוגמה אינה עוסקת ברהיטים אחרים שהם "כמעט שולחנות", אלא בשולחן עצמו שאינו עומד בתנאים הצפויים.

תשובה (3): את העובדה שהתנאים שאנו מעלים על דעתנו כהכרחיים להגדרת שולחן אינם באמת תנאים הכרחיים

נכון. הדוגמה מראה ששולחן יכול להיות עשוי פלסטיק, עגול, בעל רגל אחת ומשמש כקישוט - ועדיין להיחשב שולחן. כלומר, התנאים שאנו חושבים שהם הכרחיים (עץ, מרובע, ארבע רגליים, להנחת דברים) אינם באמת הכרחיים.

תשובה (4): את העובדה שהאב-טיפוס של השולחנות הוא רהיט שאינו שולחן, וכל השולחנות הקיימים הם איברים המושווים אליו

לא נכון. האב-טיפוס הוא הדוגמה המובהקת ביותר לשולחן, לא רהיט שאינו שולחן.

תשובה (3).